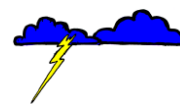

9. luokan Uskonto Suomessa -kurssin ensimmäisen koealueen tiivistys – suomalaisten muinaisuskosta herätysliikkeisiin

Suomalaisten muinaisusko

- monia jumalia, joista jokaisella oli oma hallinta-alueensa
- esi-isien palvonta oli keskeisellä sijalla. Kuolleet jatkoivat kalmistossa elämää ja seurasivat kylän tapahtumia.
- kummittelevia vainajia pelättiin tulevan surmatuista äpäröistä, itsemurhaajista ja noidista
- kotipiirissä oli haltijoita

Ukko Ylijumala -
ilma, ukkonen,
maan kasvu

Tapio – metsän
jumala

Ahti – veden
jumala

Kristinuskon tulo Suomeen

- ✘ kristinusko tuli Suomeen vähitellen, aluksi idästä
- ✘ Ruotsi valloitti Suomen alueen ns. ristiretkillä ja Suomeen tuli läntinen, katolinen kirkko
- ✘ talonpoika Lalli tappoi katolisen piispa Henrikin Köyliön järven jäällä

POLTTOHAUTAUUS

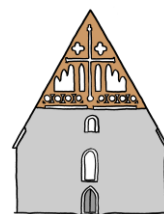

RUUMISHAUTAUUS

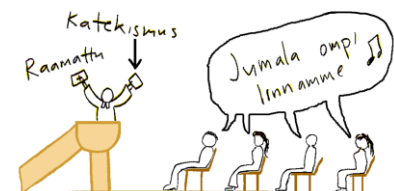
Katolinen keskiaika

- ✘ kirkkorakennuksien materiaalit olivat harmaakivi, tiili ja puu
- ✘ seinämaalaukset ja veistokset olivat "köyhien raamattu"
- ✘ keskeisintä messu eli jumalanpalvelus. Se oli latinankielinen.
- ✘ koulutus vain pojille
- ✘ luostarit olivat tärkeitä:
 - mustapukuiset dominikaanimunkit saarnasivat ja opettivat
 - harmaapukuiset fransiskaanit auttoivat köyhiä ja sairaita
 - Naantalin birgittalaisluostarissa oli sekä nunnia että munkkeja

Luterilaisuuden tulo Suomeen 1500-luvulla

- ✘ Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa keksi, että kirkolla ja luostareilla oli paljon omaisuutta. Hän rupesi itse kirkon pääksi ja side paaviin katkaistiin
- ✘ Kirkon "liika omaisuus" otettiin valtiolle (koko omaisuus)
- ✘ Mikael Agricola toteutti uskonpuhdistuksen Suomessa. Hän käänsi Uuden testamentin suomeksi ja kehitti samassa suomen kirjakielen
- ✘ jumalanpalvelus uudistui:
 - kansan kieli (suomi)
 - saarna tärkeäksi
 - virsilaulu

1600-luku – Puhdasoppisuuden aika

- ✘ luterilainen oppi haluttiin pitää puhtaana. Kaikkea katolisuutta pelättiin.
- ✘ muinaisuskosta ja loitsuista haluttiin eroon. Noitavainoissa tuomittiin Suomessa enemmän miehiä kuin naisia. Noitasyytökseen johti usein kateus.
- ✘ kirkko opetti kansalle lukutaidon (lukkarinkoulut ja kiertokoulut) ja luterilaisen opin ydinkohdat (apuna Martti Lutherin kirjanen ”Katekismus”, joka on kristinopin suppea perusoppikirja)

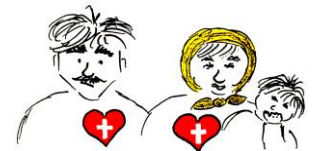
1700-luku – Hyödyn ajan kristillisyyks

- ✘ korostettiin suvaitsevaisuutta, luonnontieteitä ja taloudellista hyötyä
- ✘ papit olivat usein pitäjiensä taloudellisten hankkeiden aloittajia. Saarnoissaan he kertoivat mm. perunoiden viljelystä ja tuulimyllyjen rakentamisesta.

1800-luku – Herätysliikkeiden vuosisata

- ✘ pietismi korosti yksilöllistä uskoa ja hurskasta elämää (tosiuskovaisuus ja sydämen usko)
- ✘ ensimmäiset herätysliikkeet syntyivät (mm. lestadiolaisuus)
- ✘ ev.lut.kirkko sai itsehallinnon. Kirkolliskokous alkoi johtaa kirkkoa. ev.lut.kirkko = evankelisluterilainen kirkko

1900-luku – Itsenäisyyden ajan kirkko

- ✘ Suomi itsenäistyi 1917
- ✘ heti seuraavana vuonna sisällissota punaiset vastaan valkoiset. Kirkko oli valkoisten puolella. Valkoinen puoli voitti sisällissodan.
- ✘ uskonnonvapaus tuli
- ✘ kirkko on pyrkinyt auttamaan ihmisiä monilla eri tavoilla:
 - rippikoululeirit
 - nuorisotyö
 - lapsityö
 - perheneuvonta

